

ŞANLIURFA TİCARET BORSASININ YAPISI VE İŞLEYİŞİ

Şeyda İPEKÇİOĞLU¹ Bahri KARLI²
Sevgi POYRAZ ENGİN¹

Özet

Şanlıurfa ilinde faaliyet gösteren 60 adet ticaret borsası üyesi ile anket çalışması yapılmıştır. Araştırmada, Şanlıurfa ticaret borsasının yapısı, işleyişi ve sorunları incelenmiş, çözüm önerileri sunulmuştur. Şanlıurfa ticaret borsasının işlem hacimleri incelendiğinde pamuk ve buğday bitkilerinin 2004 yılında Şanlıurfa ticaret borsasında miktar, işlem hacmi, işlem adedi ve borsa içi işlem olarak en fazla işlem gören ürün oldukları görülmektedir. İşlem hacmi olarak Türkiye geneline oranı ise % 2.55'dir. Üyelerin işletmelerinin % 53.00 gerçek kişi, % 40.00'inin limitet şirketten ve % 7.00'inin anonim şirkete sahiptirler. Üyelerin %48.30'u lise, % 33.40'ı ilköğretim mezunu olup üniversite mezunlarının oranı ise % 18.30 olarak belirlenmiştir. Üyelerin % 35.00'i ürün numunesinin önce laboratuvar bakıp ona göre piyasa fiyatlarına göre alım yaptığı, % 33.33'ü ürün numunesinin fiziki görünümüne ve piyasa fiyatlarını inceleyerek alım satım yaptığı, % 21.67'si ürün numunelerini diğer üyelere gezdirerek açık artırma usulü alım yaptıklarını, % 6.67'si çeşit özelliği, kalite faktörü ve piyasa fiyatına göre alım satım yaptıklarını, % 3.33'ü ise fiziki görünüm, piyasa fiyatı ve laboratuvar sonucunu dikkate alarak alım satım yaptıklarını belirtmişlerdir. Üyelerin salon satışlarında işlem yapma oranları düşüktür. Bunun nedenlerinin kayıt dışı alım satımlar, alışkanlıklar, yasal boşlukların olması, borsanın alt yapı yetersizliği, tarıma dayalı sanayinin gelişmesi ve fabrikaların direk üreticiden alım yapması, üreticilerin borsalar hakkında bilgi sahibi olamaması, tüccar sayısının az olmasından kaynaklandığını belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Ticaret borsası, ihtisas borsacılığı, tarım ürünlerinin pazarlanması, Şanlıurfa

¹ GAP Toprak - Su Kaynakları ve Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, 63040 Şanlıurfa, Sevda.ipekcioglu@hotmail.com, sevgipoyraz@hotmail.com

² Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, 63040 Şanlıurfa, bahrikarli@harran.edu.tr

THE STRUCTURE AND OPERATION OF ŞANLIURFA TRADING STOCK

Abstract

An opinion survey has been conducted on 60 trading stock exchange members who are active in Şanlıurfa. In this research, we have determined the structure, operation, and related problems of Şanlıurfa trading stock exchanges and then offered solutions. The operation (or transaction) data of the Şanlıurfa trading stock exchange showed that cotton and wheat are the crops which have the biggest portion in terms of operation amount, and internal operation amount in stock exchange. It also has 2.55 % ratio of the total operation volume of Turkey. Member enterprises of the stock exchange were 53 % real person, 40 % judicial, and 7 % anonymous. We investigate that members have 48.3 % high school degree, 33.4 % primary school degree and the ratio graduated from university was 18.3 %. Results of the the survey showed that 35 % of the members sees lab analysis of the product before purchase, 33.3 % looks at the physical properties of the product and its recent prices before buying, and 21.7 % of the members just made public auction before any purchase conducted. 6.67 % of the members explained that they purchase according to quality factors and the market prices, while 3.33 % of the members take into considerations physical appearance, market price and the laboratory results during purchasing. Members has low internal operation ratio at internal exchange due perhaps to less business, habits, lawful, insufficient subsystems, development of agricultural industry and direct buying from farmers by factory, little or no knowledge of the farmers on stock exchange, and little amount of trader.

Keywords: Trading stock exchange, specialist stock exchange, trading of agricultural product, Şanlıurfa

1. GİRİŞ

Tarım sektörü Türkiye'de önemli bir yere sahiptir. Gayri safi milli hasılanın yaklaşık yüzde 13'ünü ve toplam istihdamın yaklaşık yüzde 29'unu tarım kesimi oluşturmaktadır. Tarımsal üretimde, üreticinin tatmin olacağı fiyatların oluşumunda pazar durumu büyük önem taşımaktadır. Etkin bir tarımsal pazarlamanın üreticilerin daha fazla gelir elde etmelerinde ve ülke kalkınmasında önemli rol oynadığı görülmektedir.

Ticaret borsaları, etkin işleyen bir piyasa mekanizmasının oluşumunda ürünlerin gerçek değerinin belirlenmesi, fiyat hareketlerinde istikrarın sağ-

lanması, alışverişlerin güvenilir fiyatlar üzerinden yapılması, ulusal ve uluslar arası piyasalar arasında dengenin kurulması gibi temel fonksiyonları yerine getirmeyi amaçlayan kuruluşlardır. Ticaret borsalarında yapılan alım satımlar kayıt altına alındığından, özellikle vergi düzeninin tam olarak yerleştirilemediği ülkelerde vergi kaybının önüne geçilmektedir.

Bu araştırmanın amacı, Şanlıurfa ticaret borsasının genel yapısını ve işleyişini incelemektir. Çalışmada Şanlıurfa ticaret borsası üyelerinin yasa ve yönetmeliklerde belirlenen görev ve amaçları ne ölçüde gerçekleştirebildikleri ve salon satışlarının yapılamamasının nedenleri ortaya konulmuştur.

2. MATERYAL ve METOT

Araştırmanın temel materyalini, Şanlıurfa ticaret borsası üyeleri ile anket yolu ile elde edilen veriler oluşturmaktadır. İkinci veriler ise, Şanlıurfa ticaret borsası kayıtları, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) kayıtları, diğer borsa kayıtları, konu ile ilgili yerli ve yabancı çalışma rapor ve çeşitli yayınlardan sağlanmıştır. Anket yapılan üye sayısı belirlenirken, "Sistemik Örnekleme" (İşcil, 1977) yöntemi kullanılmıştır. 541 birimlik ana kitleden 60 birimlik örnek büyüklüğü belirlenmiştir. Araştırma sonuçları yüzde oranları ve khi-kare analizi sonuçlarına göre çizelgeler halinde verilmiştir.

3. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA

Anket çalışmasında üyelere; demografik bilgileri, işletme türleri, fiziksel olanakları, alım satım işlemleri, pazarlama olanakları, üyelik durumları ve zamanlarına yönelik sorular yöneltilmiştir. Şanlıurfa ticaret borsasında salon satışlarının yapılmamasının nedenleri, ürün borsalarının kurulması ile ilgili bilgi ve düşünceleri araştırılmıştır.

Şanlıurfa ticaret borsası 1988 yılında kurulmuştur. Şanlıurfa ticaret borsasının personel sayısı 22 kişiden oluşmaktadır. Kendi üyelerinin seçtiği 21 kişilik meclis üyesi, 7 kişilik yönetim kurulu, 6 kişilik disiplin kurulu, 11 kişilik genel kurul ve 53 kişilik meslek komitesi tarafından yönetilmektedir. Şanlıurfa ticaret borsası 2005 yılı sonu itibariyle, fiilen faaliyet gösteren 9 değişik meslek grubuna dahil 541 üyeye sahiptir. Üyelerin 273'ü faal olarak çalışmaktadır.

Üyelerin Eğitim Durumu

Borsa üyelerinin eğitim durumu incelendiğinde, üyelerin yarısına yakın kısmının lise mezunu olduğu görülmektedir. İlköğretim mezunu olanların oranı % 33.4, üniversite mezunlarının oranı ise % 18.3'dür (Çizelge 1). Eği-

tim kişilerin bilgi ve becerilerini değiştirdiğinden borsada eğitim düzeyinin yüksek olması sonucunda, borsanın işlevi daha da artabilecektir.

Çizelge 1 Üyelerin eğitim durumu (%)

Eğitim durumu	Sayı	%
İlköğretim	20	33.4
Lise	29	48.3
Üniversite	11	18.3
Toplam	60	100

İşletmelerin Hukuki Yapısı

Anket yapılan üyelere ait işyerlerinin hukuki statülerine göre dağılımı incelendiğinde; işletmelerin % 53'ü ferdi mülkiyet (gerçek kişi), % 40'ı limitet şirket ve % 7'si anonim şirket yapısındadır. Çizelge 2). Dolayısıyla, üyelerin yaklaşık yarısı ferdi mülkiyet şeklinde faaliyetlerini sürdürmektedirler.

Çizelge 2. İşletmelerin hukuki yapısı

İşletme türü	Sayı	%
Gerçek kişi	32	53
Limitet şirket	24	40
Anonim şirket	4	7
Toplam	60	100

Üyelerin Borsadaki Üyelik Süreleri

Şanlıurfa ticaret borsası 1988 yılında kurulmuştur. Üye sayısının ise son on yılda arttığı görülmektedir. Nitekim, borsaya son on yılda üye olanların oranı % 71.7'dir. Bunda yasanın getirdiği kayıt ve ürün alım-satım işlemlerinde tescil zorunluluğunun büyük etkisi vardır.

Üyelerin Borsadaki Üyelik Şekilleri

Görüşme yapılan üyelerin % 65'i borsa organlarında görevli değildir. Buna karşılık % 30'unun meslek komitelerinde, % 3.33'ü borsa meclisinde, % 1.67'si ise yönetim kurulunda görevlidir.

Üyelerin Borsadaki Çalışma Şekilleri

Görüşme yapılan üyelerin; tüccar (% 67), borsa komisyoncusu (% 17), borsa komisyoncusu ve tüccar (% 17), imalatçı ve sanayici (% 6) ve borsa ajanı (% 3) konumunda ticaret borsasında çalıştıkları belirlenmiştir. Yapılan yüz yüze görüşmelerde borsa komisyoncusu olarak çalışanların daha çok

hububat, hububat mamulleri ile bakliyat ve mamulleri alım satımını yapanlar olduğu görülmüştür.

Üyelerin Borsada Fiyatların Oluşumuna Yönelik Görüşleri

Üyelere alımlarda serbest piyasa şartlarının olup olmadığı sorulduğunda % 52.55'i şiddetli rekabet olduğunu, % 45.76'sı kısmen rekabet olduğunu, % 1.69'u ise rekabet olmadığını belirtmişlerdir. Görüşmelerde, Şanlıurfa ticaret borsasında piyasa fiyatlarının oluşumunda en çok Mersin ve Gaziantep ticaret borsalarından etkilenme olduğu belirtilmiştir. Bunun en büyük nedeni, Mersin limanındaki dış ticaretin gerçekleşmesi ve Gaziantep ilindeki tarıma dayalı sanayinin gelişmiş olmasıdır. Türkiye'deki borsaların büyük bölümü sadece tescil yerleri ve çalışılan ürünlerle ilgili fiyatları ilan eden merkezler olarak çalışmakta, çok azında aktif alım satım işlemleri yapılmaktadır.

Şanlıurfa Ticaret Borsasındaki Alım - Satım İşlemleri

Araştırma ve inceleme sonucunda Şanlıurfa ticaret borsasında, beş farklı şekilde alım satım işlemi yapıldığı tespit edilmiştir (Çizelge 3). Üyelerin % 35'i ürün numunesinin önce laboratuvar sonucuna (rutubet, hektolitire, yaş gluten miktarı, indeks, I. sedim, gecikmeli sedim) bakıp ona göre piyasa fiyatlarına göre alım yaptığını belirtmişlerdir. Üyelerin % 33.33'ünün ürün numunesinin fiziki görünümünü ve piyasa fiyatlarını inceleyerek, alım satım yaptığı saptanmıştır. Üyelerin % 21.67'si, ürün numunelerini diğer üyelerinde fiyatı belirlemede rol alabilmeleri için gezdirerek, açık artırma usulü alım yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu yöntem daha çok komisyoncu olarak çalışanlar başvurmaktadır. Üyelerin % 6.67'si ise ürün numunesinde öncelikle çeşit ve kalite özelliklerine bakarak, fiyat belirledikten sonra ticaret borsasında tescil ettirdiklerini belirtmişlerdir. Bu üyeler, daha çok önceden anlaşmaları makarna ve un fabrikaları adına alım yapmaktadırlar. Üyelerin % 3.33'ü ürün numunesinin fiziki görünümüne bakarak fiyat verdiği, daha sonra laboratuvara gönderdiklerini belirtmişlerdir. Alım satım işlemi yapıldıktan sonra ticaret borsası binasına gelerek kayıt altına aldıklarını belirtmişlerdir.

Çizelge 3. Alım satıma ilişkin işlemler

Alım satıma ilişkin işlemler	Sayı	%
Laboratuvar sonucu / piyasa fiyatı	21	35
Fiziki görünüm / piyasa fiyatı	20	33.33
Numune gezdirme / fiyat	13	21.67
Çeşit özelliği / kalite faktörü / fiyat / bağlantılar	4	6.67
Fiziki görünüm/ fiyat / laboratuvar sonucu	2	3.33
Toplam	60	100

Üyelerin Alım - Satım İşlemlerini Yaptığı Yerler

Araştırma kapsamında, görüşme yapılan borsa üyelerinin % 45'i borsa içinde alım-satım muamelesi yaptıklarını, % 5'i borsa dışında bu işlemleri gerçekleştirdiklerini, % 50'si ise hem borsa içinde hem de borsa dışında muamele yaptıklarını belirtmişlerdir

Şanlıurfa ticaret borsasında işlem şekilleri usulünce yapılmamakta ve ürün borsacılığına geçiş aşamasında önemli eksikliklerinin olduğu görülmektedir. Bu şekildeki alım satımların devam etmesi halinde vergi kaybının artacağını söylemek mümkündür.

Borsaların en büyük eksikliklerinden birisi, bilgisayar ve elektronik donanımlı satış salonlarıdır. Bazı borsalar haricinde salon satışları yapılamamaktadır. Ülke genelinde 26 borsada satış salonu bulunmaktadır.

Çağdaş borsacılığın gelişiminde önemli bir yeri olan salon satışlarının Ceylanpınar tarım işletmesine ait ürünler dışında, Şanlıurfa ticaret borsasında salon satışının yapılmamasının en önemli nedenleri aşağıda belirtilmiştir.

Görüşme yapılan üyeler bunun nedenlerini; kayıt dışı alım satımlar (% 26.67), alışkanlıklar (% 16.67), Yasal boşlukların olması (% 13.33), borsanın alt yapı yetersizliği (% 11.67), Tarıma dayalı sanayinin gelişmesi ve fabrikaların direk üreticiden alım yapması (% 10), Üreticilerin borsalar hakkında bilgi sahibi olamaması (% 8.33), tüccar sayısının az olması (% 5), vadeli işlem yapılmaması (% 3.33), arzın fazla olması (% 3.33), ekonomik kriz (% 1.67) olarak ifade etmişlerdir (Çizelge 4).

Çizelge 4. Şanlıurfa ticaret borsasında salon satışlarının yapılmamasının nedenleri

Nedenler	Sayı	%
Kayıt dışı alım satımlar	16	26.67
Alışkanlıklar	10	16.67
Yasal boşlukların olması	8	13.33
Borsanın alt yapı yetersizliği	7	11.67
Tarıma dayalı sanayinin gelişmesi ve fabrikaların direk üreticiden alım yapması	6	10
Üreticilerin borsalar hakkında bilgi sahibi olmamamsı	5	8.33
Tüccar sayısının az olması	3	5
Vadeli işlem yapılmamamsı	2	3.33
Arzın fazla olması	2	3.33
Ekonomik kriz	1	1.67
Toplam	60	100

Kiraz (2002) tarafından, Trakya Bölgesindeki ticaret borsalarında yapılan bir araştırmada, salon satışlarının yapılmaması ile ilgili olarak en çok gösterilen nedenler arasında; borsaların şehir içinde kalması (% 21.05), destekleme alım politikaları (% 10.53), kayıt dışı alımlar (% 15.79), tüccar sayısının az olması (% 10.53) olarak sıralanmıştır.

Anket çalışmasının yapıldığı bazı üyeler bölgedeki mevcut fabrikaların direk üreticinin çiftliğine giderek, taşımacılık ücretinin de kendileri tarafından karşılanarak ve hasat öncesi avans verilerek, alım yapması nedeniyle üreticilerin borsaya gelmeyi cazip bulmadıklarını ifade etmişlerdir.

Borsalarda salon satışlarının yapılmamasının en önemli nedeni kayıt dışı alım satımlardır (% 26.67). Ticaret Borsalarında alım satımı yapılan ürünler kayıt altına alınmakta ve devletin vergi kaybı önlenmektedir (Kiraz, 2002). Şanlıurfa ticaret borsasında yapılan anket çalışması sırasında kayıt dışı alım satım oranının % 26.67'den fazla olduğu gözlenmiştir. Bunun en büyük nedenleri arasında yasal boşlukların ve denetim mekanizmasının yetersiz olmasıdır.

Ayrıca bazı tüccarların, ticaret borsası alanında sadece hasat dönemi süresince dükkân kiralayarak, komisyoncu olarak kayıt dışı alım satımı yaptığı üye kişiler tarafından belirtilmektedir.

Şanlıurfa ticaret borsası üyeleri "alım satıma ilişkin mallarla ilgili kayıt işlemlerini düzgün tutuyor musunuz?" sorusuna % 63.33'ü hayır, % 36.67'si ise evet cevabını vermişlerdir. Bu durum borsanın etkin çalışmadığını ve

kontrollerin etkili yapılmadığını göstermektedir. Çünkü, yaklaşık her üç kişiden ikisi kayıt dışı işlem yapmaktadır (Çizelge 5).

Çizelge 5. Kayıt işlemlerinin düzgün tutulup tutulmama durumu

Düzenli kayıt tutulma durumu	Sayı	%
Evet	22	36.67
Hayır	38	63.33
Toplam	60	100

Yapılan yüz yüze görüşmelerde, üyelerin hasat sezonu öncesinde bölge dışındaki bazı büyük fabrikalarla, borsaya gelecek ürünlerini pazarlaması hususunda anlaşmalar yaptıkları ve bu fabrikalara ürünlerini kayıt altında verdiklerini belirtmişlerdir.

Üyeler ürünlerini, sırasıyla; bölge içi ve dışı fabrikalara (% 35), bölge içi fabrikalara (% 33.33), bölge dışı fabrikalara (% 25) ve diğer tüccarlara (% 6.67) pazarladıklarını belirtmişlerdir. Pazarlanan bu ürünlerin önemli bölümünü ekmeklik ve makarnalık buğdaylar ile mercimek oluşturmaktadır.

Şanhurfa ticaret borsasında, üyelerin % 80'i ihracat / ithalat yaptığını % 20'si ise yapılmadığını belirtmişlerdir. Üyeler daha çok makarnalık buğday ve tekstil hammaddesi olarak kullanılan pamukta ihracat / ithalat yaptıklarını ifade etmişlerdir.

Gürler (1999) tarafından yapılan bir çalışmada, Türkiye'de buğday pazarlamasında üreticinin nakit ihtiyacı ve TMO'nun ödemeleri geç yapmasından dolayı elinde nakiti olan tüccarların alım yaptıklarını bunun da kayıt dışı buğday alış verişini yaygınlaştırdığı belirtilmiştir. Bu nedenle, kayıt dışı alım - satımlarda devletin stopaj ve vergi kaybı olduğu görülmektedir.

Gencer ve Erkan (1996) tarafından yapılan bir çalışmada, pamukta prim sistemi uygulamasının tüccar ve sanayicilerin dünya fiyatlarında hammadde elde ettikleri için bu sisteme olumlu yaklaştıklarını belirtmişlerdir. Bu sistem ile üretici ürününü sattığı kişi veya kurumları (borsada) belgeledikten sonra, gerçek satış fiyatı (borsada dünya fiyatlarına paralel oluşan) ile hedef fiyat arasındaki fark üreticiye prim olarak ödenmektedir. Böylece prim almak isteyen üretici ürününü kayıt altına alarak satmaktadır. 2006 yılından itibaren buğdayda da prim sistemi uygulaması başlamıştır.

Yüz yüze yapılan görüşmelerde, proje on yıl öncesinde başlamasına rağmen üyelerin, ürün borsacılığı ve ürün borsacılığının en önemli kısmı olan lisanslı depoculuk hakkında maalesef yeterli bilgiye sahip olmamaları-

nın, bu projenin tam olarak uygulamaya konulmasının zaman alacağını göstermektedir.

Araştırma kapsamındaki ticaret borsası üyelerinin sahip oldukları büroların fiziki durumları ve lisanslı depoları kullanma durumlarının, eğitim düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediği khi-kare analizi ile test edilmiştir (Çizelge 6).

Çizelge 7. Üyelerin eğitim düzeyleri ile büroların fiziki durumları arasındaki khi-kare analizi

Test edilen özellikler	Khi-Kare Tablo Değeri	Khi-Kare Değeri	Önem Düzeyi	Sonuç
Eğitim düzeyi - İşletmenin fiziki durumu (büro ve depo, büro)	3.769	0.152	0.05	Önemsiz

Yapılan khi-kare analizinde, üyelerin sahip oldukları bürolarının fiziki durumları ile eğitim düzeyleri arasında önemli bir ilişki bulunmamaktadır. Yani eğitim düzeyi ile işletmenin fiziki durumu arasında bağıntı yoktur (Çizelge 7).

Çizelge 7. Üyelerin eğitim düzeyleri ile lisanslı depoları kullanma durumları arasındaki khi-kare analizi

Test edilen özellikler	Khi-Kare Tablo Değeri	Khi-Kare Değeri	Önem Düzeyi	Sonuç
Eğitim düzeyi - Lisanslı depoları kullanma durumları	8.443	0.017	0.05	Önemli

Çizelge 7'den anlaşılacağı gibi, eğitim düzeyi ile lisanslı depoları kullanma arasında olumlu bir sonuç vardır. Hesaplanan khi-kare değeri % 5 düzeyinde önemlidir. Buna göre eğitim düzeyi yüksek olan üyeler lisanslı depoları daha fazla kullanmaktadırlar.

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de, ekonominin büyük bir kısmını tarım kesimi oluşturmaktadır. Tarım sektörünün iyi bir şekilde çalışması için, ürünün yetiştirilmesinin yanında pazarlanması da büyük önem taşımaktadır. Bu anlamda ticaret borsaları tarım ürünlerinin pazarlanmasında önemli bir yere sahiptir. Şanlıurfa ticaret borsası üyelerinin eğitim durumu incelendiğinde yarısına yakın kısmının lise mezunu olduğu görülmektedir. Üyelere ait işyerlerinin hukuki statülerine göre dağılımı incelendiğinde yaklaşık yarısı ferdi mülkiyet, diğer yarısı ise limitet ve anonim şirket şeklinde faaliyetlerini sürdürmektedirler. Üyelerin büyük bir çoğunluğu borsaya son on yılda üye olmuşlardır ve tüccar olarak çalışmaktadırlar.

Şanlıurfa ticaret borsasında spot işlemler yapılmakta, vadeli işlemler yapılmamaktadır. Borsa sadece tescil yerleri ve çalışılan ürünlerle ilgili fiyatları ilan eden merkez olarak çalışmakta, aktif alım-satım işlemleri çok az yapılmaktadır.

Borsaların en büyük eksikliklerinden birisi, bilgisayar ve elektronik donanımlı satış salonlarıdır. Şanlıurfa ticaret borsasını diğer borsalarla ve dünya borsaları ile entegre olması açısından iletişim, haberleşme araçları ve satış salonu mevcuttur. Ancak, sadece Ceylanpınar tarım işletmesine ait ürünlerin satışı salonda yapılmaktadır. Diğer ürünlerin salon satışları yapılamamaktadır. Gerekli alt yapı çalışmalarının tamamlanarak, tüm ürünlerin satışının salonda yapılması sağlanmalıdır.

İthalat ve ihracat işlemlerinin daha çok Mersin borsası aracılığıyla yapıldığı ve ürünler daha çok bölge içi ve dışındaki fabrikalara pazarlandığı saptanmıştır.

Şanlıurfa ticaret borsasında alım satıma konu olan maddelerden sadece pamuk ve buğdaya ait analizlerini yapabilecek laboratuvarın olduğu gözlenmiştir. Borsada alım satımların güvenilirliği, alıcı ve satıcının bir ürünün alım satımını yapmadan önce, o malın özelliklerini bilip bu özellikler doğrultusunda fiyat belirlemeleri açısından laboratuvarın eksikliğinin giderilmesi gerekli görülmektedir. Ayrıca mevcut laboratuvarların eleman ve ekipman eksiklikleri bulunmaktadır. Şanlıurfa ticaret borsasında depo olmasına karşın, bu depolar hububat ya da diğer ürünlerin uluslararası standartlara göre muhafaza edildiği depolar olmayıp, tüccarlara işyeri ya da emtia deposu olarak kiraya verilen depolardır.

KAYNAKLAR

- Gencer, O. ve ERKAN, O. 1996. GAP'ın Pamuk ve Pamuklu Dikim Sektörü Üzerine Olası Etkileri. Hedef Dergisi, İTKİB Yayını, İstanbul.
- Gürler, M. 1999. Vadeli İşlemler Borsasının Türk Tarım Sektöründe Belli Başlı Ürünlerde Uygulanabilirliği. M.Ü. Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı İktisat Politikası Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 137s, İstanbul.
- İşcil, N. 1977. Örneklemeye Yöntemleri. Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayını, Kalite Matbaası, Ankara.
- Kiraz, B. 2002. Trakya Bölgesindeki Ticaret Borsalarının Yeniden Yapılandırılması ve Ürün Borsaları. T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 148s, Tekirdağ.